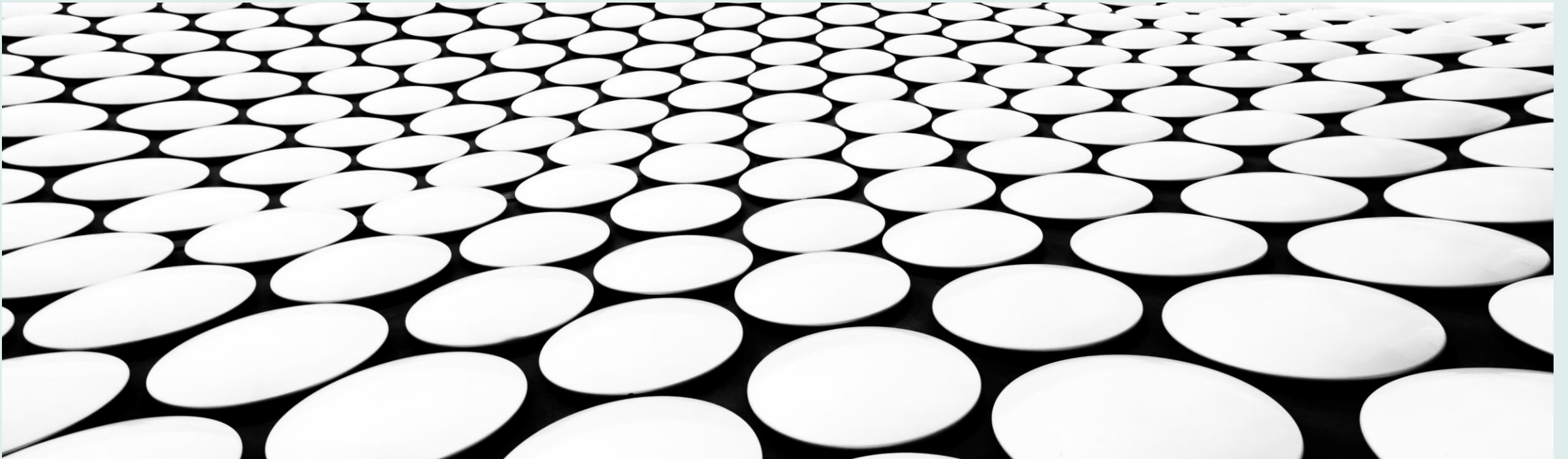

Δεξιότητες ζωής (LIFE SKILLS) και σχολικό πλαίσιο.
Εκπαιδεύοντας τα παιδιά πρώτης σχολικής και σχολικής ηλικίας.

Μαριμπέλλα Βογοπούλου
Κλινικός Ψυχολόγος - Παιγνιοθεραπεύτρια (ΠΕ23)
Εκπαιδευτικός (ΠΕ05)

Δεξιότητες και Δεξιότητες ζωής

Οι δεξιότητες :

βασισμένες στην ανάπτυξη ικανοτήτων,

δεν είναι έμφυτες στα άτομα,

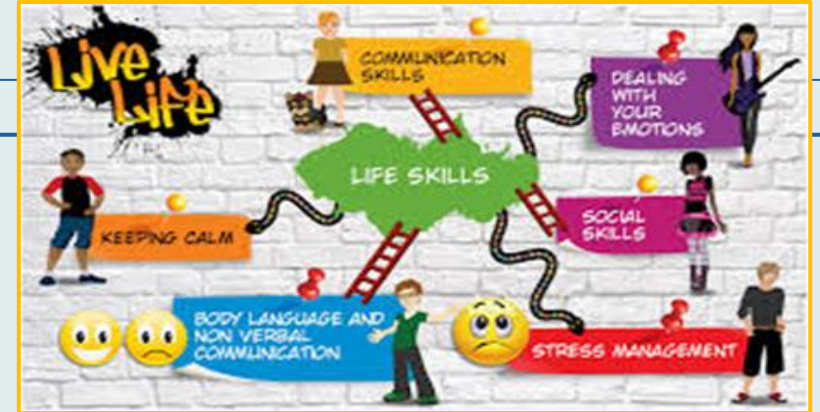
διδάσκονται (αποκτώνται/αναπτύσσονται με τη μάθηση μέσω του συνόλου της εκπαίδευσης),

μεταβιβάσιμες από ένα πλαίσιο, από μια κατάσταση σε κάποια άλλη.

Οι δεξιότητες ζωής :

αφορούν στις προσωπικές, διαπροσωπικές και ψυχοκοινωνικές δεξιότητες που επιτρέπουν στους ανθρώπους να διαχειρίζονται τις δικές τους συναισθηματικές καταστάσεις, αποφάσεις και επιλογές, αλλά και να αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους, έτσι ώστε να εξασφαλίζουν μια ενεργό, ασφαλή και παραγωγική ζωή (Unicef, 2012).

βοηθάνε να πέτυχουμε στο περιβάλλον που ζούμε και δραστηριοποιούμαστε

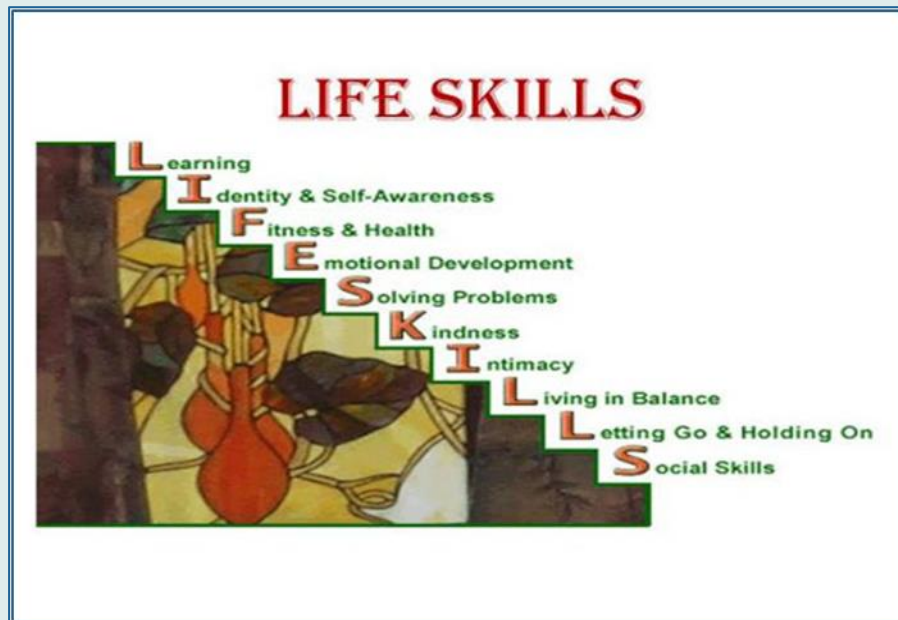

- *Life skills are abilities for adaptive and positive behavior that enable humans to deal effectively with the demands and challenges of life.*

Life Skills Education for Children and Adolescents in Schools (Report)
World Health Organization, 29 December 2020.

- Το άτομο παιδί/έφηβος συναντάται στην ΟΛΟΤΗΤΑ του και δουλεύεται με βάση τις δικές του πηγές
- Καλλιεργείται η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα απέναντι σε ποικίλες και διαφορετικές καταστάσεις και υποστηρίζεται η θετική έκβαση ακόμα και σε δύσκολες συνθήκες

- Χρήσιμες σε όλες τις ηλικίες
- Χρήσιμες σε όλους τους τομείς της ζωής.
- Αναπτύσσονται καθόλη τη διάρκεια της ζωής

Γιατί διδάσκουμε τις δεξιότητες ζωής

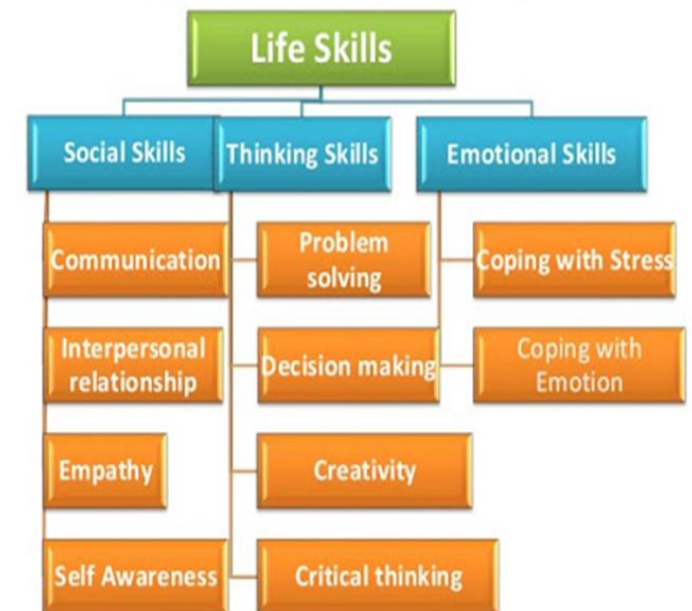
- Για να αποκτήσουν τα παιδιά τις δεξιότητες εκείνες που χρειάζονται, όχι απλά για την επιβίωσή τους, αλλά και για την πλήρη ανάπτυξη των κοινωνικών, συναισθηματικών και γνωστικών ικανοτήτων τους (WHO)
- Για να διδαχθούν τα παιδιά όχι το «τι», αλλά το «πώς» να σκέφτονται, να αναπτύξουν την ενσυναίσθηση και την αυτοεκτίμηση τους και να καλλιεργήσουν ατομικές και κοινωνικές δεξιότητες, με έμφαση στη διαχείριση συναισθημάτων και στην επίλυση προβλημάτων.

Οι 10 δεξιότητες ζωής (WHO)

3 κατηγορίες : 1. Κοινωνικές 2. Γνωστικές 3. Συναισθηματικές

- Ικανότητα για αποτελεσματική επικοινωνία
- Ικανότητα ανάπτυξης αλλά και διατήρησης διαπροσωπικών σχέσεων
- Γνώση εαυτού
- Ικανότητα για ενσυναίσθηση
- Ικανότητα έκφρασης και διαχείρισης συναισθημάτων
- Ικανότητα διαχείρισης άγχους
- Ικανότητα λήψης αποφάσεων
- Ικανότητα επίλυσης προβλημάτων
- Ικανότητα κριτικής σκέψης
- Ικανότητα δημιουργικής σκέψης

The Ten core Life Skills as laid down by WHO are:

Pratima Nayak, KV, FW

Παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας

- Βιοσωματική ανάπτυξη : Συνεχίζεται η ανάπτυξη στο σωματικό τομέα
- Γνωστική ανάπτυξη :

Ικανοποιητική χρήση λόγου και ομιλίας

Προσυλλογιστική/προλειτουργική σκέψη (αναπαράσταση της πραγματικότητας μέσω συμβόλων, νοερών εικόνων, λέξεων, χειρονομιών. Τα αντικείμενα/γεγονότα δεν χρειάζεται να είναι παρόντα για να τα σκέφτονται τα παιδιά, σύγχυση στις αιτιώδεις σχέσεις, σύγχυση μεταξύ του φαίνεσθαι και του είναι, αντίληψη του χρόνου (παρόν, μέλλον)

Περιορισμοί στη σκέψη των παιδιών : Η επικέντρωση (το παιδί εστιάζει σε μία μόνο πλευρά ενός αντικειμένου (ή προβλήματος) και ΔΕΝ εξετάζει όλες τις πλευρές αυτού)

Ο εγωκεντρισμός (Απορρόφηση του παιδιού στην άποψή του, αδυναμία να κατανοήσει την οπτική γωνία του άλλου)

Συμβολικό - Δημιουργικό παιχνίδι

Περιέργεια - Διάθεση εξερεύνησης

JEAN PIAGET (1896-1988)

"The principal **goal of education** in the schools should be creating men and women who are capable of **doing new things**, not simply repeating what other generations have done."

Jean Piaget
Swiss philosopher and scientist, 1988

- Ψυχο-κοινωνική ανάπτυξη και Ανάπτυξη της προσωπικότητας :
  - 2 αναπτυξιακές κρίσεις κατά Erikson: αυτονομία ή αμφιβολία, πρωτοβουλία ή ενοχή
  - Ρόλος του φύλου
  - Σχέσεις με συνομήλικους
  - Ομαδικότητα Ανταγωνιστικότητα
  - Συνεργασία
  - Συναισθήματα θυμού - Συντελεστική επιθετικότητα
  - Ηθικός συλλογισμός που θεωρεί ότι η ηθική επιβάλλεται από έξω, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις προθέσεις (συμβατική ηθική)

Ευσυνειδησία

Παιδιά σχολικής ηλικίας

- Εξελικτικά επιτεύγματα :

Απόκτηση σχολικών γνώσεων/δεξιοτήτων

Ενίσχυση κινητικών δεξιοτήτων

Αυτοεξυπηρέτηση, αυτάρκεια, ανεξαρτησία από την οικογένεια, φιλικές σχέσεις με ενηλίκους έξω από την οικογένεια, ενδιαφέρον/αποδοχή από συνομηλίκους

Παραγωγικότητα, συνειδητοποίηση κοινωνικού ρόλου του φύλου, ενδιαφέρον για ηθική τάξη της κοινότητας και κοινωνικούς θεσμούς, θετική στάση έναντι του εαυτού.

- Βιοσωματική ανάπτυξη: Μείωση ρυθμού αύξησης (σωματικά μέλη), έμφαση στην ποιοτική αλλαγή αυτών.

Συνάφεια μεταξύ βαθμού ανάσχεσης των κινήσεων - γνωστικού τύπου του παιδιού (κινητικό παιδί - παρορμητικός τύπος, παιδί που αναστέλλει τις κινητικές αντιδράσεις - διασκεπτικός τύπος

■ Γνωστική ανάπτυξη :

Από τον εγωκεντρισμό/διαισθητική λογική/αναλογικό συλλογισμό της νηπιακής ηλικίας → στη συγκεκριμένη λογική σκέψη λογική/επαγωγικό συλλογισμό

Νοητικές πράξεις - κατάκτηση γνωστικών λογικών σχημάτων (σχέσεις ανισότητας, έννοια αριθμού, βάρους, όγκου).

Περιορισμοί στη σκέψη των παιδιών : σκέψη - δέσμια της συγκεκριμένης πραγματικότητας (το παιδί επεξεργάζεται λογικά άμεση καθημερινότητα, όχι αφηρημένες έννοιες)

Βελτίωση γλωσσικής ικανότητας

Εμφάνιση κωδικοποιημένης γλώσσας της παιδικής παρέας

Διαταραχές του λόγου - Μαθησιακές δυσκολίες

Δημιουργική σκέψη : κάμψη-Δ' Δημοτικού)

Χαρακτηριστικά δημιουργικών μαθητών:

Ευαισθησία στα περιβαλλοντικά προβλήματα

Αισιοδοξία, επιπόλαιος ενθουσιασμός, πνευματική ευλυγισία

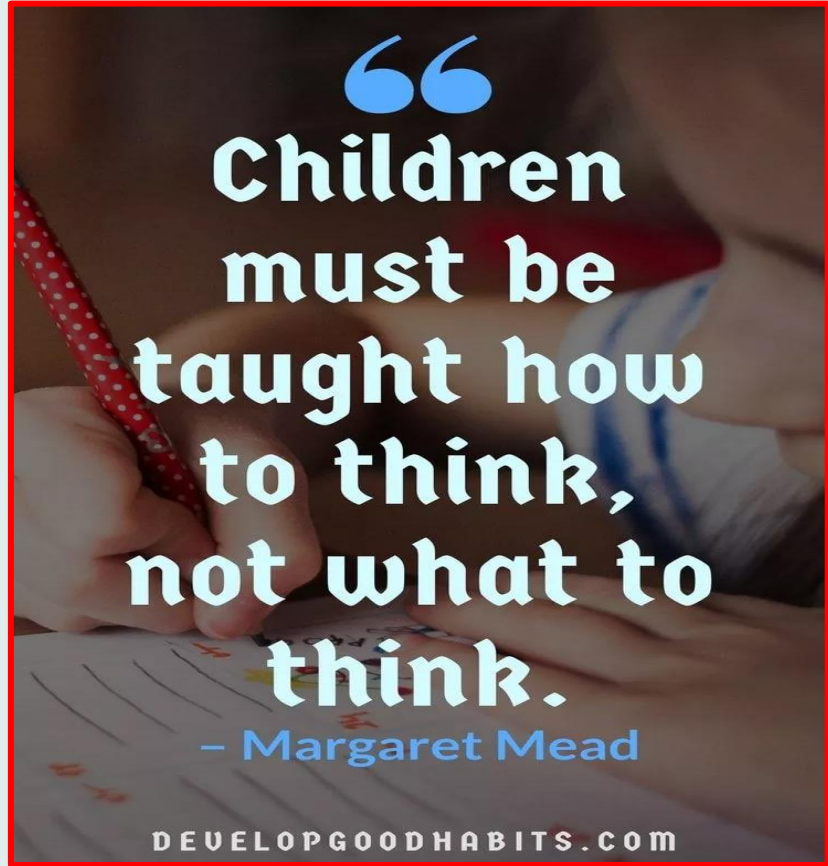
Εποικοδομητική δυσαρέσκεια, αδιαφορία κοινώς παραδεδεγμένου

Ποικιλία ερωτήσεων/προβληματισμών, νοερές ενέργειες/διαδικασίες επίλυσης προβλημάτων, νέες λύσεις ακόμα και για κοινά προβλήματα, δεκτικότητα σε νέες εμπειρίες

Απέχθεια για ρουτίνες (αντιγραφή)

Ενδιαφέρον για εικαστικές τέχνες

ΠΡΟΣΟΧΗ : Ο ευφυής μαθητής ΔΕΝ είναι απαραίτητα ταυτόχρονα και δημιουργικός

“
Children
must be
taught how
to think,
not what to
think.”

– Margaret Mead

DEVELOPGOODHABITS.COM

▪ Ψυχο-κοινωνική ανάπτυξη και Ανάπτυξη της προσωπικότητας :

Μετάβαση από το *Εγώ* → *Εμείς*

Από τη μεροληπτική αντιμετώπιση των γονέων → αντικειμενική πραγματικότητα του σχολείου (υποχρεώσεις, κανόνες)

Επιθυμία για συμμετοχή στις ομάδες συνομηλίκων (κυρίως ομόφυλες) και για κοινωνική αναγνώριση (vs αρνητικοί κοινωνικοί ρόλοι του ψευτοπαλικαρά, κόλακα, γελωτοποιού, μικρομέγαλου)

4 αναπτυξιακές λειτουργίες φιλίας :

Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων (επικοινωνία, συνεργασία)

Πληροφορίες για τον εαυτό, τους άλλους, τον κόσμο

Διασκέδαση/αποφόρτιση από το στρες

Πρότυπο στενών σχέσεων για τη μετέπειτα ζωή

Τάση για φιλοπονία, ευσυνειδησία και παραγωγικότητα :

Από την αυτονομία, αυτοεξυπηρέτηση, πρωτοβουλία —→ ολοκλήρωση έργων/επίτευξη στόχων

Ηθικότητα: (Σύστημα αξιολόγησης πράξεων του ανθρώπου) συμβατική ηθική

2 πλευρές: Γνωστική (κριτήρια των παιδιών για να κριθεί η ηθικότητα των πράξεων),
συναισθηματική (συναίσθημα ενοχής, άγχος τιμωρίας, επίγνωση αρνητικών συνεπειών)

Οι μορφές πειθάρχησης είναι: α) σωματική βία (προσωρινά/περιορισμένα αποτελέσματα), β)
ψυχολογική βία (προκαλεί σύγχυση, επιφέρει αντίθετα αποτελέσματα), γ) λογική ανάλυση συνεπειών
πράξεων (παιδί αποκτά εσωτερικό έλεγχο, έχει μόνιμα αποτελέσματα)

Είδη παιχνιδιού και αναπτυξιακά στάδια PIAGET (1945), SMILANSKY (1968)

- 0-2 ετών : Αισθητικοκινητικό παιχνίδι
Εξερευνητικό παιχνίδι
- 2-7 ετών : Λειτουργικό παιχνίδι
Συμβολικό/φανταστικό παιχνίδι
- 6+ ετών : Κατασκευαστικό παιχνίδι
Παιχνίδι με κανόνες/Συνεργατικό παιχνίδι
Παιχνίδι με επινοημένους κανόνες
- Προεφηβεία+ : Δραστηριότητες έκφρασης

Στάδια ανάπτυξης του κοινωνικού παιχνιδιού (Parten, 1932)

Από το μη συμμετοχικό παιχνίδι

στο μοναχικό παιχνίδι

στο παιχνίδι ως παρατηρητής

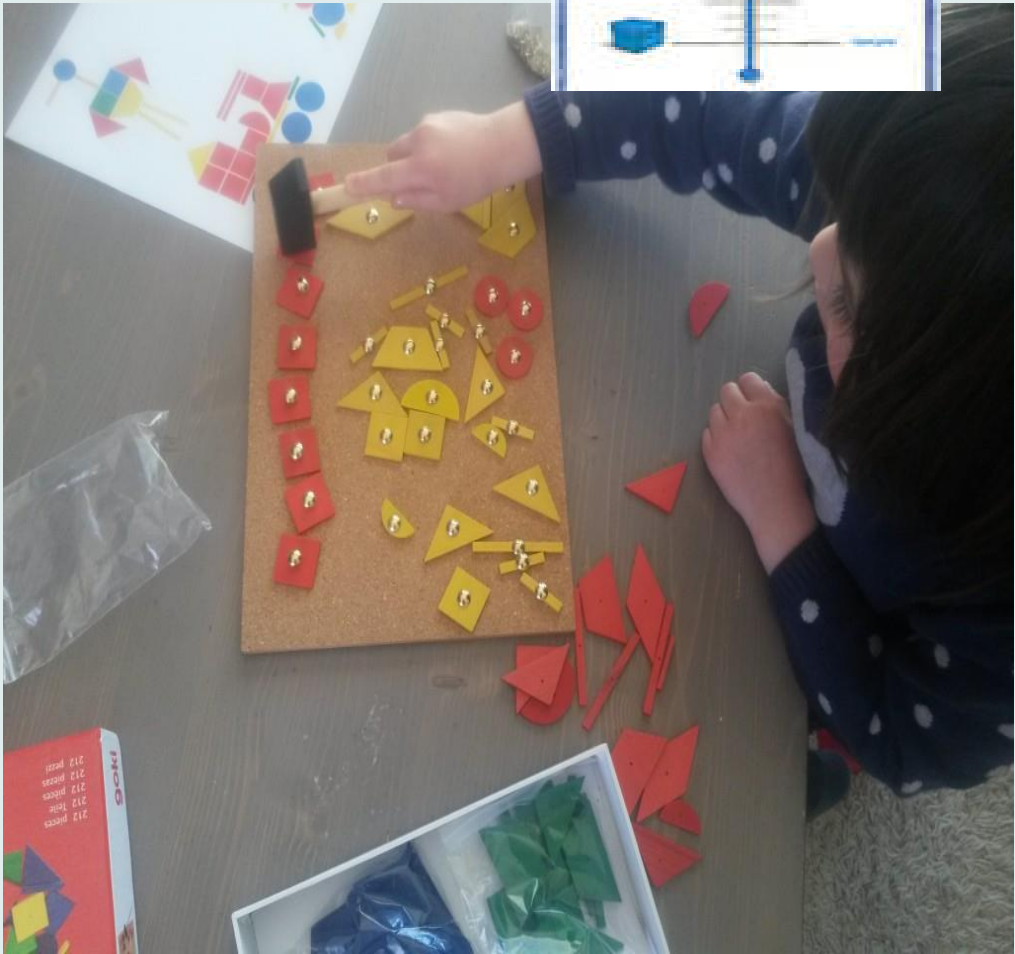
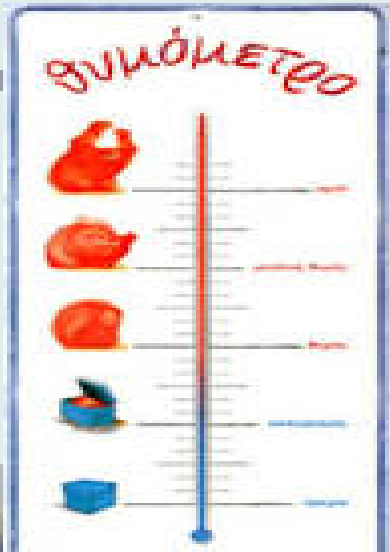
στο παράλληλο παιχνίδι

στο συντροφικό παιχνίδι

στο ομαδικό παιχνίδι

Άκουσα και ξέχασα
Είδα και θυμήθηκα
Έκανα και κατάλαβα

Miller Jamie *Δεκάλεπτα μαθήματα ζωής για παιδιά*

Δεξιότητα : Στρατηγικές επίλυσης προβλημάτων

- Τί είναι το Σ.Ο.Σ. :

Σ. : Σκεφτόμαστε όσο πιο πολλές λύσεις μπορούμε (μέσα από έναν καταιγισμό ιδεών – *brain storming*)

Ο. : Ορίζουμε τις συνέπειες της κάθε λύσης που σκεφτήκαμε (για μας, αλλά και για τους άλλους)

Σ. : Συμπεραίνουμε και καταλήγουμε σε 1 λύση (την πιο συμφέρουσα για μας και τους άλλους) για την οποία φέρουμε και την ευθύνη

«Ο κυριότερος στόχος της εκπαίδευσης δεν είναι η γνώση, αλλά η δράση»

Herbert Spencer, Βρετανός φιλόσοφος

Σας ευχαριστώ
για τη προσοχή σας!

maribellavs@yahoo.gr

F/B Επαγγελματική σελίδα :

Μαριμπέλλα Βογοπούλου Ψυχολόγος